

EMMA
KUNZ

EUSKARA

TABAKALERA
ERAKUSKETA-ARETOA
2022/01/28
2022/06/19

Bide-urratzaile
bat arte
garaikidearekin
solasean

UNIBERTSOA

Nora Aurrekoetxea Etxebarria
Agnieszka Brzeźańska
Dora Budor
Sirah Foighel Brutmann & Eitan Efrat
Athene Galiciadis
Florian Graf
Miriam Isasi Arce
Joachim Koester
Emma Kunz
Goshka Macuga
Diego Matxinbarrena
Shana Moulton
Rivane Neuenschwander
Mai-Thu Perret
Lea Porsager
Tabita Rezaire
Mathilde Rosier
Lauryn Youden

Erakusketa honek Emma Kunzen unibertsoan sartzera gonbidatzen gaitu. Pertsonaia berezi zein liluragarri hori berriki berreskuratu du nazioarteko eszena artistikoak, eta haren lana eragin handia izaten ari da gaur egungo artistengan. Murgiltze horretarako, erakusketak estatuan inoiz erakutsi izan den marrazki multzo handiena aurkezten du, baita egungo artisten hainbat proposamen ere, hain zuzen ere, sortzaile suitzarraren lanekin eta ondarearekin elkarriketan dihardutenak. Lan berri horietako batzuk Tabakalerarako egin dira bereziki.

Emma Kunz, bizirik zegoela, batez ere sendatzaile eta naturopatatzat aitortu zuten. Hori ez zen hain arraroa garai hartako Suitza landatarrean. Haren sendatze-istorioek bere irudiaren nolabaiteko mitifikazioa ekarri zuten, eta Würenlos-eko harrobian Kunzek berak aurkitu zuen Aion A hauts minerala, gaur egun ere ohiko sendagai herrikoia da Suitzako farmazietan. Kunzen lan artistikoak, ordea, ez ziren aurkitu hura hil arte, eta badirudi horrek haren profezia ospetsua berresten duela: «Nire obra bisuala XXI. menderako dago egina!».

Naturopata gisa egindako lanaren oinarria giza izpirituaren bizitzaren eta izaeraren iragatea gidatzen duten arauen inguruko ikerketa etengabea eta oso pertsonala zen. Ikerketa horiek geometria zorrotzeko marrazkietan islatu zituen, eta haien esanahia estetikatik haratago doa. Emma Kunzen imajinarioan, kolore eta forma bakoitzak esanahi zehatza zuen, eta atsedenik gabeko 48 ordu arteko saioetan egiten zituen marrazkiak baliagarriak zitzaizkion hautematen zituen energien erritmoa eta jarraibideak esploratzeko. 46 urte zituela, izaera autonomoa eman zien marrazkiei.

Emma Kunzen berraurkikuntza horrek, arte garaikideari dagokionez, gaur egun garrantzia handia duten hausnarketak proposatzen dizkigu, hala nola artearen historia birplanteatzea eta bertan bazterrean geratu ziren pertsonaiak (horietako asko, emakumeak) txertatzea, edo artea funtsezko gaien inguruko ikerketa eta ezagutza gisa aldarrikatzea.

Eskerrak eman nahi dizkiegu Aargauer Kunsthaus-i, Emma Kunz Fundazioari, Pro Helvetia fundazioari eta Suitzako enbaxadari, eskaini diguten babesagatik; eta Yasmin Afschar komisarioari eta erakusketara obrak ekarri dituzten 18 artistei, izan duten inplikazioagatik.

Tabakalera

Donostia

2022ko urtarrila

EMMA KUNZ

BIDE-URRATZAILE BAT ARTE GARAIKIDEAREKIN SOLASEAN

Emma Kunzek ikertzailetzat zuen bere burua. Bizitza osoa sendalari gisa eman zuen, eta hil ondoren «bihurtu» zen artista. Bere lehen erakusketaren katalogoan, Aarau hirian (Suitza) 1973an, garaiko Aargauer Kunsthaus zentroko zuzendariak, Heindy Widmer-ek, honako hau adierazi zuen: «Emma Kunzen asmoa ez zen inoiz izan [...] artista izatea. [...] Pentsatuko zuen guk artea deitzen genion horrek ezin zuela hunkitu»¹. Kunzen praktika ulertzeko, funtsezkoa da aintzat hartzea bai bere helburuak eta bai ondoren beste batzuek onartu zituztenak; izan ere, haren obra arte garaikidearekin solasean jartzen duen testuingurua osatzen dute, diziplina arteko praktika goiztiar eta holistikoaren eredu gisa.

Emma Kunz 1892an jaio zen Brittnau herrian, Suitzako Argovia kantonamenduan. Haurra zela, humanitateen eta natura-zientzien arloko aurkikuntza nabarmenetako batzuk egin ziren. Adibidez, psikoanalisi erabiltzen hasi ziren inkontzientea aztertzeko, erradiazio erradioaktiboaren lehen aztarnak topatu zituzten eta erlatibitatearen teoriaren oinarriak finkatu ziren. Bitartean, artean, tradizio abstraktua, zeinaren barruan koka daitekeen oro har Kunzen obra piktorikoa, lehen urrats handiak ari zen egiten, neurri batean espiritualitate-kontuek bultzatuta. 1938an, Emma Kunz paperean lehen marrazki pendularrak egiten ari zenean, modernismoaren bultzada berritzailea itzali zen. Bigarren Mundu Gerrak zentsura zorrotza ekarri zuen berekin. Kunzek Brittnaun eman zituen gerra-urteak; bitartean, Alemanian, erregimen naziak naturopatia eta esoterismoa erabili zituen xede propioekin². Gerraren ostean, Suitzan garatzen ari zen arte zehatzaren tradizioak Kunzen «geometria magikoa» hartu ahal izan zuen³; hala ere, hark ez zuen garaiko arte-agertokiaren berri. 1951n, sendalari-lanagatik jasaten zuen etengabeko presiotik ihes egiteko, Kunz Waldstatt herrira joan zen bizitzera, Appenzell landa-kantonamenduan. Bertan, medikuntza alternatiboa askatasun handiagoarekin praktikatu ahal izan zuen. 1953an, bere «marrazketa-metodoari» buruzko bi testu argitaratu

---

1. Heiny Widmer, *Emma Kunz* erakusketa-katalogoa, Aarau: Aargauer Kunsthaus, 1973, 9. or.

2. Antza denez, Heinrich Himmler SS taldearen buruak zaletasun berezia zuen okultismoarekiko, eta Hitlerrek ere, diotenez, erradiestesista bat kontratatu zuen pendulu batekin izpi kaltegarriak bilatu zitzan Reicharen Kantzilergoan. Cf. Jules Evans, «Nazi Hippies: When the New Age and Far Right Overlap», *GEN Medium*, 2020ko azaroaren 4a, <https://gen.medium.com/nazi-hippies-when-the-new-age-and-far-right-overlap-d1a6ddcd7be4> (2020ko azaroaren 29an kontsultatua).

3. Fritz Billeter, «Die magische Geometrie der Pendlerin Emma Kunz», *Tages-Anzeiger*, 1973ko abenduaren 20a.

zituen. Urte bereko esperimentu baten argazkiak ere badaude, non pendulua erabili zuen hilerri-liliak «polarizatze»ko». Dena dela, Kunzen ondare handiena paper milimetratuaren gainean egindako 500 marrazki inguruk osatzen dute, bere estilo bereziarekin eginak. Horiek tresna gisa erabiltzen zituen sendalari-lanetan. Emma Kunz Waldstätten zendu zen 1963an, eta garai hartan artearen mundua beste metamorfosi bat ari zen bizitzen: metodo berrietara eta egunerokotasunera ari zen irekitzen. Gainera, geroz eta emakume artista gehiagok egin zioten aurre nazioarteko diskurtso artistikoari, bertan sartzeko asmoarekin. Hamarkada bat geroago, Widmerrek «guk artea deitzen genion horri» erreferentzia egin zionean, *art brut* delakoa guztien ahoetan zegoen, eta «introspekzioa» adierazpen bisualaren elementu preziatu bihurtu zen. Gaur egun, artearen ezaugarriak dira forma, erabilera eta gaien aukera mugagabeak. Halako batean, konexio ugari daude Emma Kunzen praktika holistikoarekin; horregatik, galde dezakegu ea egungo arteak hura «hunkituko» lukeen.

«Nire obra bisuala XXI. menderako dago eginal!», esan omen zuen Emma Kunzek. Izan ere, erretiroan, artearen mundutik urrun, arte garaikidean naturalak diruditen adibide asko eman zituen: artea denaren eta ez denaren arteko oposizio bitarra arbuiatzen duen arte-kontzeptu zabaldua, askotariko ekintza-eremuak barne hartzen dituena: ikerketa, medikuntza eta natura-zientziak, espiritualitateaz, argi-ikusmenaz eta animismoaz gain. Haren optika holistikoak ere garrantzia hartu du bitzta garaikidean. Gaur egun, gairitu egin dugu bizigabearen eta ez-gizatiarraren gaineko giza nagusitasunaren mendebaldeko ikuspegi arrazionalista. Gainera, arteak sendatzeko duen gaitasuna eta modua ez da planteatzen soilik terapia artistikoaren testuinguruan, baizik eta baita gizarte-mailan ere. Beraz, baieztatu daiteke XXI. mendea prest dagoela Emma Kunzentzat. Haren obra lantzeak gure garaiko eta arte garaikidearen kontu garrantzitsuenetakoz batzuk lantzea dakar.

Dora Budor artistak, adibidez, *Origin* (2019) serieko obra batekin begi hutsez ikusezinak diruditen indarren aurrean erreakzionatzen duen makina bat irudikatzen du. Proba-kamera antzeko batean aldizka hautsa eta pigmentuak txertatuz, lanbro-paisaia aldatzeko sortzen ditu, gogora ekartzen dutenak albisteetako baso-suteen irudiak, baita William Turner (1775-1851) margolariaren ilunabarrak ere. Mehatxuzkoa eta harrigarriki ederra dirudien modu batean, gailuari esker aldi berean artifizialak eta gizaditik kanpokoak diren indarrak batzen ditu, eta, horrela, Kunzen irudiak sortzeko prozesuaren eraberritze kritikoa proposatzen du. **Agnieszka Brzeźnańska**-k ikusezinairekiko interesa erabiltzen du mistikoaren ainguraleku gisa historia kulturalan. Adibidez, 2015eko margolanen serie batean (*HUGALY, OPANGHT, SHR, WOSBTFGN*), magiaren eta okultismoaren teknika batez jabetzen da, isiltasunak marraztearena, eta horren bidez inkontzientean

helburu bat finkatzeko sinbolo grafikoak sortzen dira. Brzeżańskari interesgarriak iruditzen zaizkio ikuspuntu espiritual, feminista, ekologiko eta zientifiko-naturalen nahaste sortaileak eskaintzen dituen aukerak. Azaltzen duenez, harentzat Emma Kunzen «apaltasun erradikalak» pentsamendu espiritualaren bakartze nartzisista eta maskulinoaren (eta arriskutsua) irteera irudikatzen du, guruen gorazarrearen aurkako poloa⁴. **Mathilde Rosier**-en *Blind Swim* (2016-2018) margolanen serieak gizakien, landareen eta animalien arteko lotura irudikatzen du. Horrez gain, izaki bizidunen arteko baterako existentzia antihierarkikoa aldarrikatzen du, eta, horren irudiak erabilita, mitologia propioa sortzen du.

Natura esperientzia fisiko eta bisual gisa esploratzea da **Sirah Foighel Brutmann** eta **Eitan Efrat**-en bideo-instalazioaren abiapuntua. *The Magic Mountain* (2020) «kobazulo sendatzaileei» buruzko dokumentalean oinarrituta, artistek sakonki esploratzen dute toki horietako bat, Emma Kunzen haitzuloa Würenlos komunan (Suitza). Harro erromatar horri ezohiko botere geologikoak egotzi dizkiote. Horren emaitza da *Meeting a Flower Halfway* (2021) bideo-instalazioa. Bertan erakusten dute nola eragiten dion naturak gizakiari, eta, horrekin batera, gizakiak nola eragin dezakeen naturan, Emma Kunzek hilerrililien esperimentuarekin egin zuen moduan, zeinarekin landareen hazkuntzan eragin zuen. **Joachim Koesters**-en interesa antzeko plano batean kokatzen da (antza denez, marisorginak, haiei begira dagoen pertsonaren esperimentuarekin harremanetan jartzeko gai dira). *Mantis* (2015az geroztik) seriean, Koesterrek intsektu horien

4. Agnieszka Brzeżańska, «Emma Kunz: The Researcher Who Refused to Become a Guru», *Frieze*, 2019ko martxoaren 22a, <https://www.frieze.com/article/emma-kunz-researcher-who-refused-to-become-guru> (2020ko azaroaren 23an kontsultatua).

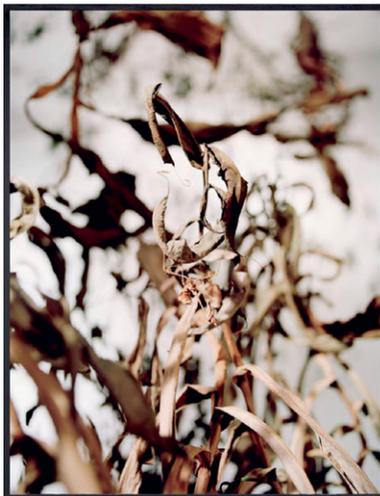
erretratuak egiten ditu formatu handiko argazkietan, argiztapen dramatikoarekin. *Tarantism* (2007) 16 mm-ko filmeko gorputzen moduan, botere imajinaezinak mugitzen dituzte. **Miriam Isasi**-ren obra inguratzen duen naturarekiko elkarrizketen emaitza da. Erakusketarako, alkimiarekin eta eraldaketarekin lotutako metalak (urra, zilarra eta brontzea) erabiliz, Isasik mihura-formako eskultura bat sortu du. Landare hori, besteak beste, babesaren sinboloa da.

Sendalari-lanetan Emma Kunzen jarduera zabala da. Esaten zutenari jarraikiz, oso goiz hauteman zituen bere gaitasun iragarleak eta erradioestesikoak. Paziente ugari tratatu zituen, bai eta belar-tinturak prestatu ere, baina, batez ere, penduluarekin aritu zen. Horrez gain, uste da 1942an Würenlosen Aion A izeneko hauts minerala aurkitu zuela, hain zuzen, oso erremedio ezaguna, egun Suitzako botiketan saltzen jarraitzen dena. Horri esker, Anton C. Meier harrobiko jabearen semeari polioa sendatu zion. **Shana Moulton** artista estatubatuarra, Cynthia alter egoaren bitartez, sendatze-metodo alternatiboak zabaltzeko eta merkaturatzeko moduak azaldu zituen, betiere begi distiratsuez eta zintzotasunez. Baliteke Restless *Leg Saga* (2012) bideoko protagonistan islatuta sentitzea, telebista-publizitatean eta osasun-aldizkarietan etengabe bere gaixotasunerako erremedioaren bila baitabil. Halaber, sendatzearen gaineko kontzeptuak funtsezkoak dira **Lauryn Youden** artistaren lanean. Bere lana ezin hobeki lerrotzen da aktibismoarekin. Hala, gaixotasunaren eta desgaitasunaren inguruan gizarte-kontzientzia sortu nahi du. *Those stones which also express themselves at dawn* (2021) izenburupeko soinu-instalazioak zubi bat eraikitzen du Würenloseko harrobi eta kareharri sendatzaile-raino. Horretarako, kobazulotik uhin elektromagnetikoen grabaketak, landa-grabaketak eta kaitu tibetarren

---

Nora Aurrekoetxea
Etxebarria, *DIVA* (2021),
xehetasuna.
Artistaren kortesia.

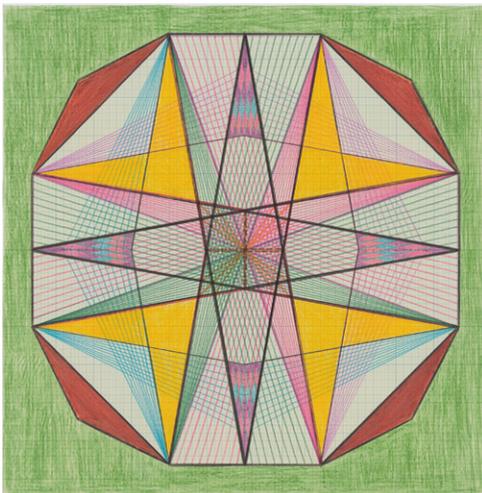

---

soinua baliatu ditu. Zaintzaren ideia ere argia da **Nora Aurrekoetxea Etxebarriaren** lanean. Artistak, Milena Dieckman estilistarekin batera, *DIVA* eskultura (2021) aurkezten du. Ilez eginda dago, material horrek, eta batik bat emakumeen ileak, esperientziak eta emozioak transmititzen baititu. Kasu honetan, txirikorda familiaren seinale, zaintzaren seinale da, baina,aldi berean, seinale hori hari bihurtzen da babes-euskarri izateko. **Rivane Neuenschwanders**-en *The Name of Fear* (2013–orain arte) seriean sendaketaren gaia hauteman daiteke. Dena den, ez dira aztergai arlo medikoa edo psikologikoa, arteak bila ditzakeen ondorio zehatzak baizik. Artelan honetan, artista brasildarrak babes-geruza (agian, sendagarria) bilakatzen ditu haurrek beldurra irudikatzeke egin dituzten zenbait marrazki. Modu zirraragarrian ageri dira gizarte-sentsibilitateak, haurren irudimenak ematen duen zintzotasun paregabearekin.

Emma Kunzek bere marrazkiak galderetatik eta irudipenetatik abiatuta diseinatzen zituen, gero lerroez eta planoez osatutako egitura geometriko konplexuak erabilia eta penduluaren laguntzaz paper laukidunera eramateko. Errepikatu eta bereganatzeko asmoz, marrazkiak amaitu ondoren behin eta berriz erabiltzen zituen, aldiro kontsultatuta. Harrigarria da haiek duten aldaera formala, modu desberdinean interpretatzeko ematen duten aukeraz gain. Kunzen marrazketa-metodo zorrotzak eta motiboak argitzeko erak interpretazio-proposamen gogoetatsu eta ikusgarri ugari eskaintzen dituzte. Hain zuzen ere, fikzio bihurtzeko ahalmen horrek liluratu zuen **Athene Galiciadis**, eta dagoeneko argitalpen batean aurretiaz lan egin zuen Kunzen marrazketa-metodoekin, formatu digitalera eraman arte. Argitalpen hori abiapuntutzat hartuta, Galiciadisek *Traces* (2021) sortu du, zeinetan lerroen formak horma iztukuatuetan inskribatzen

diren, garai eta kultura ezezaguneko artefaktuen moduan. **Diego Matxinbarrenak** mundu errealarari eutsi eta, bide batez, «kanpoko kaosa antolatzeko» nolabait alderantzizko forma geometrikoak erabiltzen ditu. Matxinbarrenaren marrazkiak espazioan interpreta daitezke: koloretako formak eta lerroak, barneko munduarekin harmonian kanpoko toki eta eszena zehatzak irudikatzen.

Mai-Thu Perret artista suitzarrak interesa du Kunzen hizkuntza bisualaren alderdi abstraktu eta geometrikoetan. Kunzen «zaintza» plastikoaren ikuspegia»⁵ Perreten ikuspuntu feministan islatzen da, eta irudikapena legez kanpoko balio gisa ulertzen du. Kunzen marrazkiaren ildotik (*Werk Nr. 067*, datarik gabekoa), Perretek neoneko horma-irudi handia garatu du. Perreten antzera, Poloniako **Goshka Macuga** artistak historiografia alternatiboan sakondu du, non, sarritan, emakumeek zeregin garrantzitsua duten. Kunzen burua irudikatzen duen pitxerrarekin (*Emma Kunz*, 2020) ikerlari eta sendalari suitzarrak tarte bat topatu du Macugaren galerian. Bera oso kritikoa da gure gizarte garaikidea goraiatzaren duten beste garai batzuetako genioekin.

Bere marrazki pendularrak, mikroskopio bat eta Geiger kontagailu bat erabilia, Emma Kunzek ikertu eta espermentatu zuen, munduaz ikasten saiatzearekin batera, baina natura-zientzia klasikoek egindako bidez kanpo. **Lea Porsager** Danimarkako artistak antzeko saiakera egin zuen. Urte batzuk daramatza teoria kuantikoa aztertzen. Hartatik espirituala denerantz zubi harrigarria eraiki du *COSMIC STRIKE* (2018) bideo-instalazioari esker. Neutrinoen portaera eta trantzearen pareko esperientzia mistikoa elkartu ditu. **Tabita Rezaire** artista Frantziar

5. Elisabeth Lebovici, «Mai-Thu Perret: The Community That Will Have Arrived», *Mai-Thu Perret*, ed. Lionel Bovier eta Dorothea Strauss, Zürich, 2011, or.: 7-16.

jaio arren, bere jatorria Guyanan eta Danimarkan dago, eta aurreko artistaren antzeko galderak egiten dizkio mundu digitalari, non teknologia eta arlo espiritualak konbinatzen dituen. Rezaireren ustez, bere praktika «deskolonizazio-sendaketa» da. *Premium Connect* (2017) bideo-lanean azaldu nahi du informatikako sistema bitarra ez dela beren-beregi europar asmaketa, Afrikako mendebaldeko asmaketa-errituetatik ere baitator.

Esparru holistikoa bizitzaren eta lanaren arteko ezinbesteko nahasteak nagusi izan behar du Emma Kunzen praktika ulertzeko. **Florian Graf**, 2016az geroztik, *FG Artist Service Group*-en babespean⁶, egilearen alderdiak ikertzen aritu da, hala nola funtzio eta rol anitzak. Bere zerbitzu-gutunak gaur egun laurogeita lau etiketa ditu, eta sortzaile artistikoen ahalmen eta ezinezko sozialak aztertzen ditu, enkargua jasotzen duenean berak bere gain hartzeko. Ondorengo artelanetan (*Artista I*, 2021) jendea da atributu horien hartzaile, Grafen ispilu minimalistari begiratzen diotenean baldintza aldakorrei aurre egin behar baitiete, eta atributuen aldaera infinituak sistema unibertsean kontzentratzen baitira.

Yasmin Afschar

Dora Budor, *Origin II*
(*Burning of the Houses*),
2019. © Dora Budor
Argazkia: Gina Folly,
Kunsthalle Basel

---

6. Ikusi www.artistservicegroup.org (2020ko abenduaren lehen kontsultatua).

NORA AURREKOETXEA ETXEBARRIA

(1989, Bilbo)

DIVA, 2021

Ilea eta altzairua

Ekoizpen berria

AGNIESZKA BRZEŹAŃSKA (1972, Gdańsk)

Emma Kunz, 2020

Georgia O'Keeffe, 2020

Emily Carr, 2020

Mihise gaineko akrilikoa

100x100 cm

Artistaren eta BWA Warszawa-ren kortesia

HUGALY, 2015

OPANGHT, 2015

SHR, 2015

WOSBTFGN, 2015

Mihise gaineko olio-pintura

200 x 150 cm

Artistaren eta BWA Warszawa-ren kortesia

Gaia, 2020

Egur zohikaztegia, larrua, margoa

Ø 63.5 x 13 cm

Artistaren eta BWA Warszawa-ren kortesia

DORA BUDOR (1984, Zagreb)

Origin II (Burning of the Houses), 2019

Neurrira egindako ingurune-kamera (sistema elektronikoa erreaktiboa, konpresorea, balbulak, 3Dn inprimatutako elementuak, aluminioa, akrilikoa, LED argia, beira, zura, pintura), pigmentu organikoak eta sintetikoak, lurzoru diatomeoak, FX hautsa, feltroa

Kamera: 152 x 160 x 86 cm

Artistaren eta Antenna Space-ren kortesia

SIRAH FOIGHEL BRUTMANN & EITAN

EFRAT (biak 1983koak, Tel Aviv)

Meeting a Flower Halfway, 2021

HD bideoa, soinua, 14'20"

Marko borobila, Ø 200 cm

Bi inprimaketa kromogeniko (C-Print), bakoitza

48 x 37 cm-koa

Messidor-ek ekoitzitakoa

Aargauer Kunsthaussek komisariatuta, 2020eko

urtarrileko «Emma Kunz Cosmos» erakusket-

arako

Artisten kortesia

ATHENE GALICIADIS (1978, Altstätten)

Traces, 2021

Igeltua, 10 panel ezkutukoa

bakoitza 111,9 x 111,9 x 1,5 cm-koa

Artistaren kortesia

Pro Helvetiaren, Suitzako Arteen Kontseiluaren

eta Ernst eta Olga Gubler-Hablützel

Fundazioaren finantzaketarekin.

FLORIAN GRAF (1980, Basilea)

Artist I, 2021

Ispilu zelataria, egurrezko markoa, pantaila,

sentsorea, bideoa

219 x 193 x 8 cm

Aargauer Kunsthaus, Aarau

MIRIAM ISASI ARCE (1981, Vitoria-Gasteiz)

Viscum album, 2021

Urrea, zilarra, brontzea, kobrea eta platinoa;

galdutako argizaria galdatzea

Neurri aldagarriak

3 grabatu

250 g-ko Hahnemühle paperean egindako

inprimatzea

Bakoitza 26 x 35 cm-koa

Ed 3+2 ap

Ekoizpen berria

JOACHIM KOESTER (1962, Kopenhage)

Tarantism, 2007

16 mm-ko film-instalazioa, zuri-beltzean, 6'09'

Ed. 5 + 2 AP

Artistaren eta Galleri Nicolai Wallner (Kopenhage)

galeriaren kortesia

Violin Mantis, 2015

Tinta-injekzioko inprimaketa

108,5 x 83,5 cm

Ed. 1/5 + 2 AP

Miomantis, 2015

Tinta-injekzioko inprimaketa

112 x 87 cm

Ed. 1/5 + 2 AP

Schizocephala Bicornis, 2015

Tinta-injekzioko inprimaketa

108,5 x 83,5 cm

Ed. 1/5 + 2AP

Artistaren eta Galería Elba Benítez (Madril) galeri-

aren kortesia

EMMA KUNZ (1892 Brittnau - 1963 Waldstatt)
*Kontrakoa adierazi ezean, obrek ez dute datarik,
markoaren neurriak adierazten dira eta obrak Emma
Kunz Fundazioaren (Würenlos) jabetzakoak dira.*

Obra-zk.: 010

Arkatza eta argizaria laukidun paper urdinean
104 x 104 x 4.5 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 036

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
77.5 x 77.5 x 4.5 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau/ Otto Kälin-en gor-
dailua, Madril

Obra-zk.: 037

Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun
paper marroian
78.6 x 77.4 x 4.5 cm
Emma Kunz Fundazioa, Würenlos

Obra-zk.: 057

Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper
marroian
102 x 108 x 4.5 cm

Obra-zk.: 063

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
98.5 x 98.5 x 4 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 067

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
102.3 x 78.1 x 4 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 071

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
79 x 80.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 077

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
107.5 x 107.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 087

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
115.5 x 92.6 x 4 cm

Obra-zk.: 089

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
108 x 107 x 3.5 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 101

Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun
paper marroian
68.7 x 69 x 5 cm

Obra-zk.: 105

Arkatza laukidun paper marroian
102.5 x 102.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 107

Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper
marroian
101.5 x 107 x 4.5 cm

Obra-zk.: 109

Arkatza eta argizaria laukidun paper urdinean
99 x 97 x 3.5 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 141

Argizaria laukidun paper marroian
93.8 x 93.8 x 4.5 cm
Aargauer Kunsthhaus, Aarau

Obra-zk.: 152

Argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper
urdinean
106 x 106 x 4.8 cm

Obra-zk.: 165

Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper
marroian
109 x 107.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 182

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
52.3 x 77.3 x 4.5 cm

Obra-zk.: 183

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
47.3 x 77.3 x 4.5 cm

Obra-zk.: 184

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
52.4 x 77.3 x 4.5 cm

Obra-zk.: 185

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
57.4 x 77.3 x 4.5 cm

Obra-zk.: 187

Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
87.5 x 76 x 4.8 cm

Obra-zk.: 189
Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
102.7 x 107.7 x 4.5 cm

Obra-zk.: 190
Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
105 x 102.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 333
Argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
120 x 119 x 4.8 cm

Obra-zk.: 354
Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
106.4 x 107.6 x 4.5 cm

Obra-zk.: 376
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
63.5 x 64.5 x 4.5 cm

Obra-zk.: 385
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
79.7 x 77.7 x 4.5 cm

Obra-zk.: 391
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
84 x 89 x 4.8 cm

Obra-zk.: 392
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
84 x 84.5 x 4.8 cm

Obra-zk.: 393
Argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
84.5 x 84.5 x 4.8 cm

Obra-zk.: 394
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper marroia
85 x 84 x 4.8 cm

Obra-zk.: 398
Argizaria laukidun paper marroian
83 x 83 x 4.5 cm
Aargauer Kunsthaus, Aarau / Charles Schiffmann-en jaraunspenaren gordailua

Obra-zk.: 414
Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
288 x 86.5 x 4.8 cm

Obra-zk.: 426
Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
112 x 117 x 4.8 cm

Obra-zk.: 460
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
110 x 110 x 4.8 cm

Obra-zk.: 463
Argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
113 x 113 x 4.8 cm

Obra-zk.: 466
Arkatza, argizaria eta argizari koipetsua laukidun paper urdinean
110 x 110 x 4.8 cm

Obra-zk.: 469
Arkatza eta argizaria laukidun paper marroian
104 x 117 x 4.8 cm

Obra-zk.: 518
Arkatza eta argizari koipetsua laukidun paper marroian
112 x 117 x 4.8 cm

GOSHKA MACUGA (1969, Varsovia)
Discrete Model 016, 023, 040, 069 and 071, 2020
90.6 x 66 x 3.9 cm

Goshka Macugaren kortesia

Lattice 3 (Nude +), 2019
Eskuz ehundutako tapiza, % 100 kotoia, aluminiozko markoa
109 x 27.5 x 1 cm

Goshka Macuga eta Kate MacGarry Gallery (Londres) galeriaren kortesia

Madame Helena Blavatsky, 2020
Kautxuan moldekatua
51 x 19 x 25 cm
Ed. 1/5 + 2AP

Emma Kunz, 2020
Kautxuan moldekatua
29 x 25.5 x 27 cm
Ed. 1/5 + 2AP

Goshka Macugaren kortesia

DIEGO MATXINBARRENA (1961, Donostia)
En conferencias circulamos, 2008
Collagea. Argazkiak eta marrazkiak paperean
50 x 32 cm

Pareceros a los paisajes, 2007
Collagea. Argazkiak eta marrazkiak paperean
65 x 50 cm

Significados en instalaciones, 2006
Marrazkia paperean
61 x 50 cm

No es salida ni entrada, 2009
Marrazkia paperean
67 x 50 cm

Movimientos naturales, 2010
Marrazkia paperean
67 x 50 cm

Artistaren kortesia

SHANA MOULTON (1976, Oakhurst, Kalifornia)
Restless Leg Saga, 2012
HD bideo digitala, soinua, 7"14"
Ed. 3 + 2AP
Artistaren eta Galerie Gregor Staiger (Zürich)
galeriaren kortesia

RIVANE NEUENSCHWANDER (1967, Belo Horizonte)
The Name of Fear/Rio de Janeiro (Tubarão/ Meu irmão - Shark/My Brother), 2017
150 x 56 x 10 cm

The Name of Fear/Rio de Janeiro (Choque Eléctrico/Arma- Bomba-Guerra- Terrorismo- Tiro-teio - Electric Shock/Weapon- Bomb-War- Terrorism- Shooting), 2017
95x 45 x 10 cm

The Name of Fear/Rio de Janeiro (Igreja/ Medo de perder a mãe e o pai / Church/Losing Father and Mother), 2017
100 x 70 x 10 cm
Artistaren kortesia

The Name of Fear/Aarau (Giftige Tiere/Zeitdruck), 2020
122 x 53 x 53 cm

The Name of Fear/Aarau (Spritzen/Mobbing), 2020
125 x 53 x 20 cm

The Name of Fear/Aarau (Tod/Erderwärmung), 2020
118 x 120 x 20 cm

The Name of Fear/Aarau (Magendarmgrippe/ Atomkraftwerke), 2020
100 x 81 x 20 cm

The Name of Fear/Aarau (Coronavirus/Krieg), 2020
112 x 95 x 20 cm
Aargauer Kunsthau, Aarau

MAI-THU PERRET (1976, Geneva)
Untitled (after no. 067), 2020
Neon-hodiak, Ø 15 mm, 6 transformadore
350 x 470 cm
Aargauer Kunsthau, Aarau / Aargauko Arte
Bildumaren Lagunen Elkartearen dohaintza,
Outset Alemania_Suitzak lagunduta

LEA PORSAGER (1981, Frederikssund)
FEMI HORN [MORE AND MORE GHOSTS CUM INTO THE VACUUM], 2020
Adar-eskultura, altzairu herdoilgaitza
300 x Ø 50 cm
Etzaulkia, altzairu herdoilgaitza, apar-koltxoia,
silikonazko funda
32 x 80 x 212 cm
CØSMIC STRIKE, 2018
3D animazio anaglifoa, kanal bikoitza, soinua, 62"
Artistaren eta NILS STÆRK-en eskutik
(Kopenhage)

TABITA REZAIRE (1989, Paris)
Premium Connect, 2017
Led argien distira duen bideoa 13'4"
Ed. 3
Artistaren eta Goodman galeriaren kortesia.
EMARE eta Impak-ek (Utrecht, Herbehereak)
komisario-lanak eginda

MATHILDE ROSIER (1973, Paris)

Blind Swim 1, 2016-2017

Oihal gaineko olio-pintura

209 x 124 x 2.3 cm

Blind Swim 10, 2017

Oihal gaineko olio-pintura

209 x 124 x 2.3 cm

Blind Swim 6, 2017

Oihal gaineko olio-pintura

208 x 128 x 2.3 cm

Artistaren eta Galleria Raffaella Cortese-ren
kortesia (Milan)

Blind Swim 22, 2018

Oihal gaineko olio-pintura

200 x 120 x 2.3 cm

Artistaren kortesia

Intensive field and the electric body, 2020

Kotoi gaineko ehun-pintura

260 x 300 cm

Artistaren kortesia

LAURYN YOUNG (1989, Vancouver)

Those stones which also express themselves at dawn, 2021

Instalazioa. Emma Kunz-en uhin elektromagnetikoen kobazuloan egindako grabaketak, landako grabaketak eta kaiku tibetarren soinua, 238 Hz-ko maiztasunean eraikitako egitura harmonikoetan prozesatuta, 49

ekoizpena eta soinuaren diseinua: Florian TM Zeisig

Kaiku tibetarrek: Eric Schürmann

Ed. 5

Artistaren kortesia

DOKUMENTAZIO-ESPAZIOA

Emma Kunz (1892, Brittnau-1963, Waldstatt)

Antolakuntza-eskema gisa erabilitako taula eta pendulua, jade eta zilarrezko bolekin (erreplika), 1892-1963

«Rochus» elixirra

Fenomen 3 eta 4 sendagaiak

Book of poems *Leben*, published 1930, Verlag Hans A. Gutzwiller AG, Zürich, 1930

Emma Kunzen koadernoak, datarik gabe

«*Das Wunder schöpferischer Offenbarung - Gestaltung und Form als Mass, Rhythmus, Symbol und Wandlung von Zahl und Prinzip*» (Agerkunde sortzailearen miraria - Diseinua eta forma neurri, erritmo, sinbolo eta zenbaki eta printzipioaren eraldaketa gisa) Emma Kunzek autoeditatuta 1953an

«*Neuartige Zeichnungsmethode - Offenbarung - Gestaltung und Form als Mass, Rhythmus, Symbol und Wandlung von Zahl und Prinzip*» (Marrazteko metodo berria - Diseinua eta forma neurri, erritmo, sinbolo eta zenbaki eta printzipioaren eraldaketa gisa),

Emma Kunzek autoeditatuta 1953an

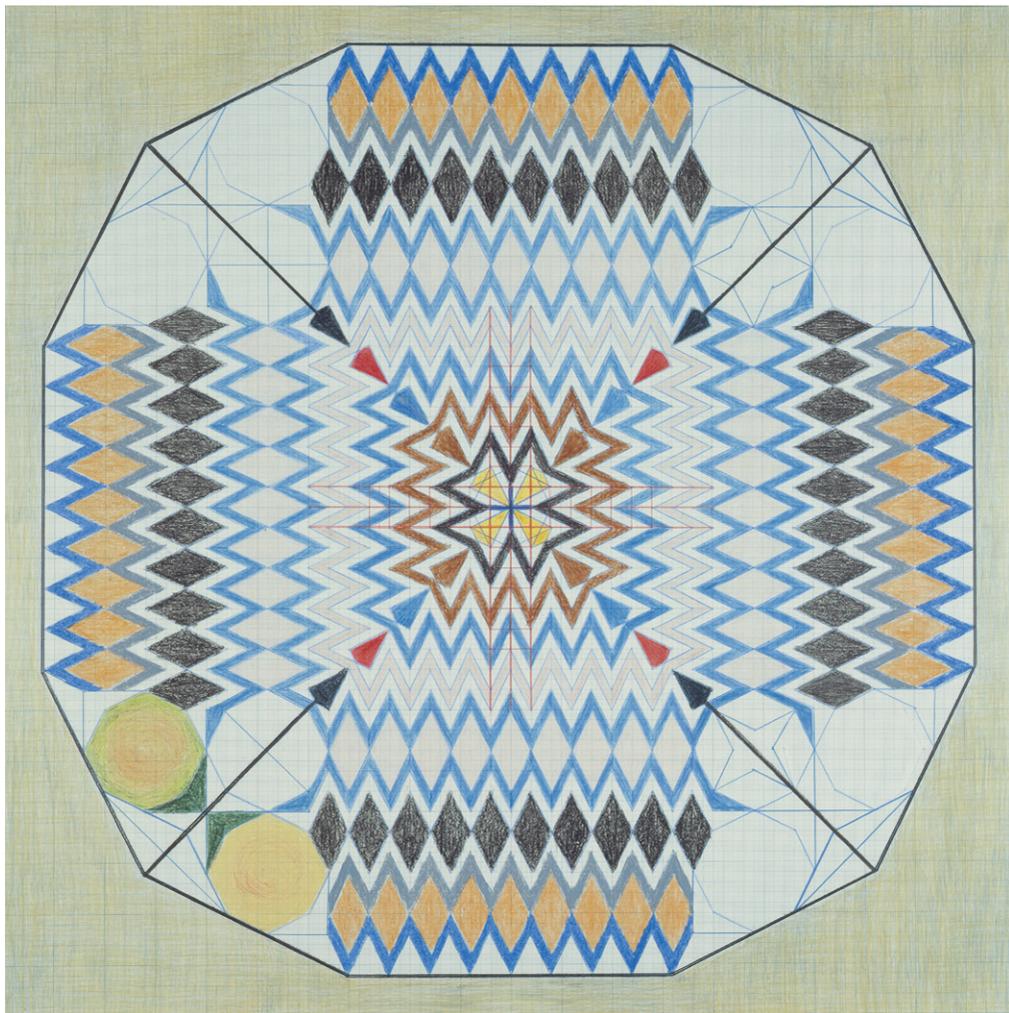
Emma Kunzen erretratua eta loreak
Zuri-beltzeko inprimaketak, negatiboak Staatsarchiv Appenzell Ausserrhoden, aluminioan muntatuta

120 x 80 cm

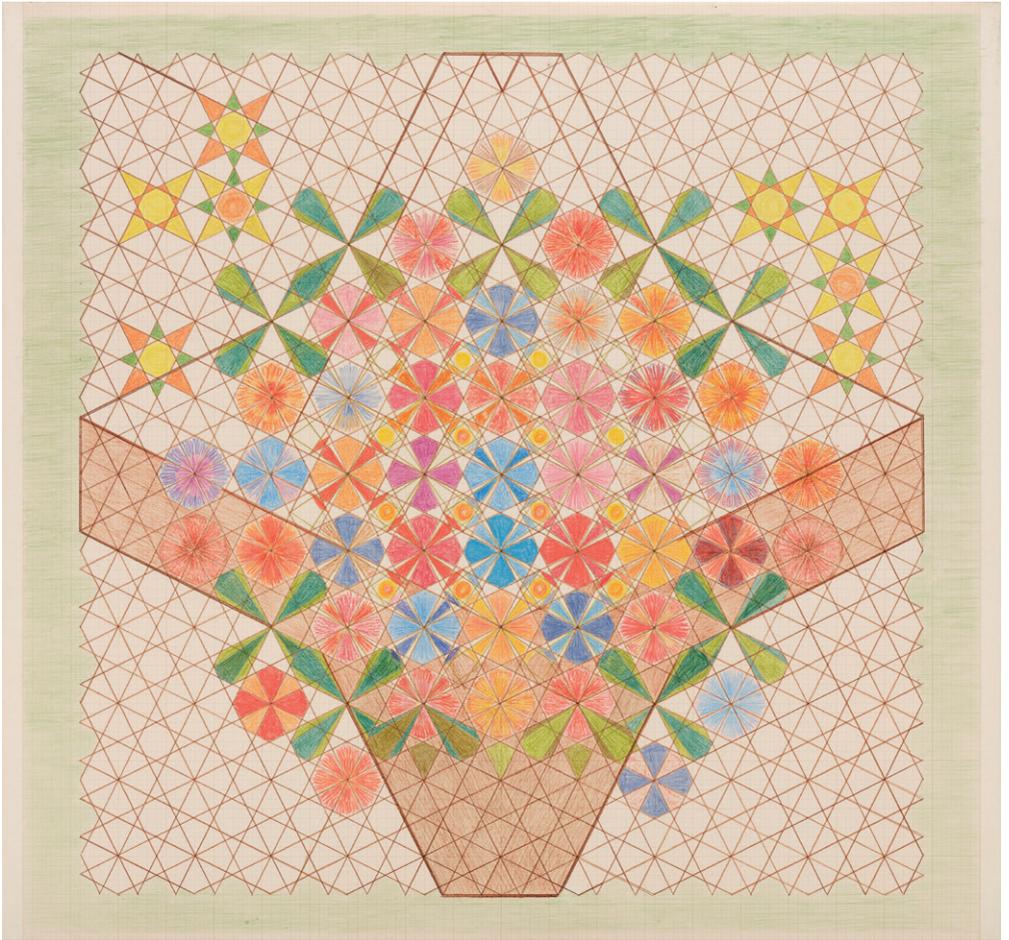
© Staatsarchiv Appenzell Ausserrhoden

Gabriel Baurren *Emma Kunz* film dokumentalaren (behin-behineko izenburua) 1995 eta 1999 artean filmatua.

© 2021 ONIX FILM

Emma Kunz, Obra-zk.: 010, datarik gabe.
Aargauer Kunsthau, Aarau.

Emma Kunz, Obra-zk.: 107, datarik gabe. Emma Kunz Fundazioa, Würenlos © Emma Kunz Foundation

TABAKALERA

KULTURA
GARAIKIDEAREN
NAZIOARTEKO
ZENTROA

Andre Zigarrogileak plaza, 1
20012 Donostia / San Sebastián

Erakusketa-aretoaren ordutegia

Asteartea - Igandea

12:00 - 14:00 / 16:00 - 20:00

Astelehenetan itxita

Informazioa

T +34 943 118 855

E info@tabakalera.eus

Bulegoak

T +34 943 011 311

E tabakalera@tabakalera.eus

tabakalera.eus

*Aargauer Kunsthofhaus

fundación suiza para la cultura
prohelvetia

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embajada de Suiza para España y Andorra

Suiza

GOETHE
INSTITUT

INSTITUTO POLACO
DE CULTURA
MADRID

DANISH ARTS FOUNDATION